

แห่นางดาน : ว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองนครศรีธรรมราช

วรสุนวดี วาสิทร์

ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และประเพณี ได้กลายเป็นทุนที่สำคัญของการท่องเที่ยว นับตั้งแต่ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา อันเป็นผลเนื่องมาจากการกำหนดสภาพภูมิรัฐศาสตร์ของโลกยุคใหม่ ของลัทธิอาณานิคม กระทั่งตามมาด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งก่อให้เกิดกระแสภูมิภาคนิยมของแต่ละประเทศที่พยายามสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนขึ้นมาเพื่อสถาปนาความเป็นชาตินิยมให้กับประเทศของตน อีกทั้งยังเป็นการโต้ตอบอิทธิพลทางวัฒนธรรมของประเทศเจ้าอาณานิคมหรือประเทศที่มีพลังทางวัฒนธรรมเหนือกว่า ซึ่งในเวลาต่อมาจึงได้มีการนำเอาทุนทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และประเพณีในฐานะอัตลักษณ์ของประเทศให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการท่องเที่ยวพร้อมทั้งใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองเป็นประหนึ่งตราสินค้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

กล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงนับเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่ถูกสร้างสีสันหรือสร้างความตื่นตาตื่นใจมากกว่าปกติ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวชนชั้นกลางที่เพิ่มขึ้น

เป็นจำนวนมาก ในฐานะผู้นิยมบริโภควัฒนธรรมอันแตกต่าง ๆ จากตนเอง ในขณะที่ระยะเวลาในการพักผ่อนหย่อนใจและการหาได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่มีจำกัด ดังที่สมิทกับโรบินสัน (Smith And Robinson) เรียกว่า นักท่องเที่ยวกระหายวัฒนธรรม (Culture-Hungry Tourist) ขณะที่ผู้ประกอบการลงทุนด้านการท่องเที่ยวเองก็เห็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจเนื่องจากไม่จำเป็นต้องลงทุนสร้างสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวอื่นใดมากไปกว่าการเสริมแต่งทุนที่มีอยู่เท่านั้น สอดคล้องกับเหตุผลของหน่วยงานรัฐในประเทศกำลังพัฒนาที่เห็นประโยชน์จากการใช้ทุนประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และประเพณีในประเทศของตน เป็นเงื่อนไขของการสร้างรายได้เพื่อการพัฒนาชุมชนและประเทศเช่นเดียวกัน (บุญยสุทธิ อเนกสุข, 2559, น. 15-16)

การนำเอาทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างเป็นจุดขายในการท่องเที่ยว ดังที่ มิ่งสรรพ ขาวสอาด (2555, น. 60) กล่าวว่า การท่องเที่ยวของไทยนับว่าพึ่งพาการขาย “วิถีไทย” อย่างยิ่ง วิถีไทยที่ว่าก็คือวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย วัฒนธรรมนับเป็นทุนอย่างหนึ่งที่นำมาต่อยอดสร้าง

รายได้ได้ ทุนวัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญด้านการท่องเที่ยว จากแนวคิดข้างต้นมองว่าการจัดประเพณีแห่หางดานได้นำเอาทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างเป็นจุดขาย เพื่อตอบโจทย์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประเพณีแห่หางดาน คือการอัญเชิญเทพชั้นรองสามองค์มารับเสด็จพระอิศวรที่จะเสด็จลงมาเยี่ยมมนุษย์โลกในช่วงวันขึ้น 7 ค่ำ ถึงวันแรมค่ำเดือนยี่ เทพชั้นรองสามองค์ที่พราหมณ์ในนครศรีธรรมราชอัญเชิญมารับเสด็จนี้ คือ พระอาทิตย์คู่กับพระจันทร์ 1 แผ่น พระธรณี 1 แผ่น และพระคงคา 1 แผ่น เทพดังกล่าวนี้จาริกหรือแกะสลักลงบนแผ่นไม้ขนาดกว้างหนึ่งศอก สูงสี่ศอก ชาวนครเรียกไม้แกะสลักดังกล่าวนี้ว่า “นางกระดาน” เมื่อถึงวันพิธีการ พราหมณ์ก็อัญเชิญนางกระดานทั้งสามนี้มายังเสาชิงช้าในหอพระอิศวร เพื่อรอรับพระอิศวรที่จะเสด็จเยี่ยมโลกมาที่เสาชิงช้าดังกล่าว นับตั้งแต่ครั้งมีชุมชนพราหมณ์เกิดขึ้นในนครศรีธรรมราช จนเมื่อพราหมณ์ได้เคลื่อนย้ายขึ้นไปอยู่ที่กรุงศรีอยุธยา จึงปฏิบัติสืบต่อมาถึงยุครัตนโกสินทร์ กระทั่งได้ยกเลิกไปในรัชกาลที่ 7 และเมื่อไม่นานมานี้ทางจังหวัดนครศรีธรรมราชได้มีการริเริ่มประเพณีแห่หางดานกลับมาใหม่ ทำให้ผู้เขียนสนใจศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยในการริเริ่มประเพณีแห่หางดาน นครศรีธรรมราช

ที่มา : <https://sites.google.com/site/77canghwadinthailand/phakh-ti-nkhrsithrrmrach>

รวมถึงการมีส่วนร่วมของภาครัฐและชุมชนในการส่งเสริมประเพณีแห่หางดานเพื่อการท่องเที่ยว

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ในการศึกษาในครั้งนี้จะใช้เอกสารเป็นแหล่งข้อมูลหลัก ประกอบกับการใช้ข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์และการสังเกตตามความเหมาะสมในการศึกษาจึงจำแนกแหล่งข้อมูลออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

1.1 ข้อมูลเอกสาร เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ทั้งเอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรองประเภทหนังสือตำรางานวิจัยวิทยานิพนธ์บทความวิชาการวารสารท้องถิ่นรวมถึงข้อมูลเอกสารจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.2 ข้อมูลภาคสนาม เป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลตามสถานที่ต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานศึกษา

ปัจจัยการริเริ่มประเพณีแห่หางดานเมืองนครศรีธรรมราช

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงนครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่มีวิวัฒนาการความเป็นมายาวนาน ทำให้บริเวณนี้ได้รับอารยธรรมของชนชาติอื่นๆ เข้ามามากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอารยธรรมจากประเทศอินเดียได้เข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความคิด ความเชื่อของชาวนครศรีธรรมราช จึงเกิดการยอมรับผสมผสานปรับเปลี่ยนความเชื่อและวิถีชีวิตดั้งเดิมที่มีอยู่กับความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ของอินเดียเข้าด้วยกันทำให้ความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ในนครศรีธรรมราชแตกต่างจากความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ในที่อื่น

ดังนั้นการสร้างวัฒนธรรม จึงไม่ใช่เพียงการรื้อฟื้นวัฒนธรรม หรือสร้างวัฒนธรรมที่ตอบสนองบริบททางสังคมโดยเฉพาะสังคมใหม่ เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้างวัฒนธรรมเพื่อการตอรอง หรือ สร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจของสังคมผ่านวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน

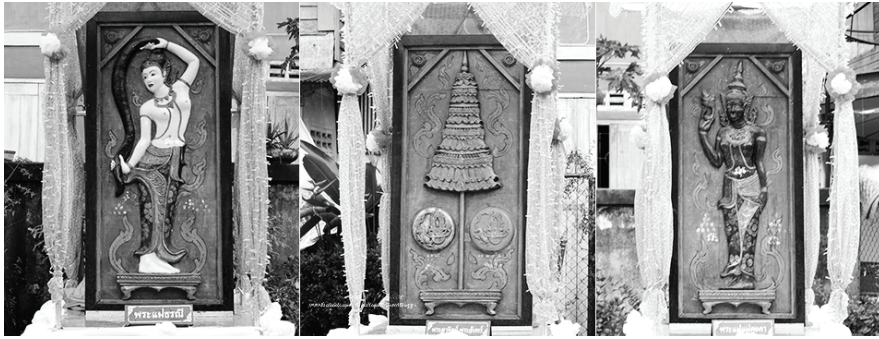
ความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ที่มีความสำคัญ มีบทบาทอิทธิพลอยู่ในความความคิด วิถีชีวิต ความเป็นอยู่มาโดยตลอด คือความเชื่อเกี่ยวกับ เทพเจ้า (พรพรม ชลารัตน์, 2544, น. 13-15) ใน บรรดาเทพเจ้าทั้งปวงที่นครศรีธรรมราชรับคติมาจาก ศาสนาพราหมณ์นั้น พระศิวะเป็นเทพที่รู้จักกัน เผยแพร่หลายที่สุด แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่จะรู้จักใน นามของพระอิศวร น้อยคนที่จะรู้จักในนามพระศิวะ พระอิศวรมีปรากฏในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ มากมาย หนึ่งในนั้นคือ พิธีตรียัมปวาย

พิธีตรียัมปวาย หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า พิธีไล่ ชิงช้า พราหมณ์เมืองนครศรีธรรมราช เรียกพิธีกรรม นี้แตกต่างจากที่อื่นว่า พิธีแห่นางดาน (พงศฺสินธุ์ เสนพงศ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 14 เมษายน 2561) ที่มาของการเรียกชื่อ คือ ไม่กระดานที่อยู่ใน พิธีเพื่อทำการบูชาเทพเจ้าและพิธีกรรมไล่ชิงช้าเป็น สิ่งที่ถูกมองว่าโบราณไม่ทันสมัยจึงยกเลิกไปเมื่อ พ.ศ. 2477 (ประพิศ พงศ์มาศ, 2555, น. 102-109) ดังนั้นชาวนครศรีธรรมราชในอดีตจึงใช้วิธีเลี่ยง จากการไล่ชิงช้ามาเป็นการแห่นางดานแทน

แห่นางดาน จัดขึ้นเพื่อถวายสักการะแก่องค์พระอิศวรและขอพรอันประเสริฐจากพระเป็นเจ้าในศาสนาพราหมณ์ให้ทรงอวยพระพรแก่พระมหากษัตริย์ตลอดจนราษฎรในราชอาณาจักรทุกแห่งหนให้อยู่ดีมีสุข ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล พืชพรรณธัญญาหารงอกงามสมบูรณ์ทั่วดินแดน

รูปลักษณะของนางกระดาน หรือ นางดาน เป็นแผ่นไม้กระดานขนาดใหญ่ จำหลักรูปพระแม่ธรณี ปิบบวยผมแผ่นหนึ่ง จำหลักรูปพระแม่คงคาถือ ดอกบัวแผ่นหนึ่ง และ จำหลักรูปพระอาทิตย์ พระจันทร์ ขนาบฉัตร 5 ชั้น ซึ่งหมายถึงเขาพระสุเมรุ แผ่นหนึ่ง ซึ่งความหมายของนางกระดาน นอกจากหมายถึง พระธรณี พระคงคา พระอาทิตย์ พระจันทร์ ตามความหมายในแผ่นกระดานแล้ว ยังหมายถึง เทพเทวดาทั้งหลาย ที่อาศัยบนผืนดิน แผ่นน้ำ ตลอดจนบนฟ้า ที่มาประชุมกันเพื่อต้อนรับ พระอิศวรที่ทรงเสด็จมายังโลก ซึ่งตามบันทึกใน พระราชพิธี 12 เดือน ได้ระบุถึงวันเชิญนางกระดาน ลงหลุมว่าได้เชิญลงหลุมวันขึ้น 9 ค่ำ เดือนอ้าย และเชิญขึ้นจากหลุมในวันขึ้น 12 ค่ำ เดือนอ้าย โดยเรียงลำดับแผ่นนางกระดาน ให้พระอาทิตย์พระจันทร์อยู่ในหลุมทางตะวันออก พระนางธรณีอยู่หลุมกลาง พระนางคงคาอยู่หลุมตะวันตก ทั้งสามแผ่นกระดานนี้จะตั้งอยู่ภายในเขตราชวัตรฉัตรธง มีเครื่องสักการะสังเวดตั้งบูชาเบื้องหน้าทั้งสามวัน

พิธีกรรมดังกล่าวนอกจากจะมีพิธีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์แล้ว ยังมีการแสดงออกถึงตัวตนที่กลุ่มพราหมณ์นครศรีธรรมราชต้องการแสดงออกให้สังคมได้รับรู้เพื่อตอบสนองต่อทัศนคติและกระทำของสมาชิกสังคม ตัวตนที่กลุ่มพราหมณ์แสดงออกในด้านบทบาทหน้าที่ประกอบไปด้วยผู้ทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างเทพเจ้ากับคน เนื่องจาก

รูปแกะสลักนางกระดาน: พระธรณี (ซ้าย) พระอาทิตย์และพระจันทร์ (กลาง) และ พระคงคา (ขวา)

ความเชื่อคติของศาสนาพราหมณ์ที่ว่าพราหมณ์เท่านั้นที่สามารถติดต่อกับเทพเจ้าหรืออำนาจศักดิ์สิทธิ์ได้ สำหรับประชาชนทั่วไปจะรับรู้บทบาทของพราหมณ์ในด้านการประกอบพิธีเป็นด้านหลัก และมีความต้องการพราหมณ์ไปประกอบพิธีกรรมเนื่องจากความเชื่อที่ว่า การที่ได้พราหมณ์ที่แท้จริงมาประกอบพิธีกรรม จะทำให้พิธีกรรมนั้นมีความสมบูรณ์ มีความขลังและความศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้เกิดผลตามต้องการ

อย่างไรก็ตามการรับรู้และการมองพราหมณ์ของสังคมอีกด้านหนึ่ง คือพราหมณ์คือผู้รู้ในเรื่องประเพณีที่เกี่ยวกับพราหมณ์ในอดีตของจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยเหตุนี้กลุ่มสถาบันการศึกษาและกลุ่มหน่วยงานท้องถิ่น เช่น เทศบาลนครนครศรีธรรมราช วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช จึงคาดหวังต่อกลุ่มพราหมณ์นครศรีธรรมราช จะมีความรู้หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเพณีของพราหมณ์ ดังนั้นเมื่อต้องการทราบข้อมูลในเรื่องดังกล่าวก็จะสอบถามจากกลุ่มพราหมณ์นครศรีธรรมราช อย่างเช่น จังหวัดนครศรีธรรมราชได้มีการจัดประเพณีแห่นางดาน ซึ่งได้ยกเลิกไปแล้วในช่วง รัชกาลที่ 7 กลับขึ้นมาใหม่ ในลักษณะเพื่อการท่องเที่ยวซึ่งเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2544 (ลดาวลย์ ช่วยชาติ, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 2 เมษายน 2561) เป็นต้นมา ทางคณะผู้จัดงาน ได้มีการสืบถามประวัติและเรื่องราว

ในสมัยนั้นจากพราหมณ์ ทำให้สามารถได้ข้อมูลมาส่วนหนึ่ง แต่ก็พบว่าผู้รู้เรื่องประเพณีของพราหมณ์นครศรีธรรมราชนั้นเหลืออยู่น้อยมาก ด้วยเหตุนี้ในการจัดงานแห่นางดาน จึงจำเป็นที่จะต้องไปเอาข้อมูลบางอย่างเพิ่มเติมจากแหล่งงานโบสถ์พราหมณ์ที่กรุงเทพฯ (มานะ ช่วยชู, 2548, น. 29)

กล่าวได้ว่าศาสนาพราหมณ์ที่ได้สืบต่อกันมาตามประวัติที่กล่าวมา จนกระทั่งปรากฏให้เห็นในพิธีกรรมต่าง ๆ ในพิธีกรรมนั้นแฝงไว้ด้วยความเชื่อในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเราจะกล่าวว่าพิธีกรรมกำหนดความเชื่อหรือความเชื่อกำหนดพิธีกรรม ข้อสำคัญคือ ศาสนาพราหมณ์ซึ่งมีพิธีกรรมเป็นเรื่องสำคัญได้สร้างความเชื่อมั่นให้แก่บุคคล และสังคมที่จะก่อให้เกิดความสงบสุข

จังหวัดนครศรีธรรมราชเอง มีความเชื่อและพิธีกรรมมากมายจากหลายศาสนา ในทางศาสนาพราหมณ์นั้นก็มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวนครศรีธรรมราชโดยตลอดจนทำให้มีการริเริ่มจากทางภาครัฐและชุมชน ร่วมกันมีบทบาทในการฟื้นฟูประเพณีแห่นางดาน เมื่อ พ.ศ. 2544 โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช นำโดยนางสาวกิตติกา ลิขิตวสินกุล (ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้ เขต 2 ในขณะนั้น) นายสมนึก เกตุชาติ (นายกเทศมนตรีนครนครศรีธรรมราชใน

ขณะนั้น) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ (อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ในขณะนั้น) วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช และภาคชุมชนคือ กลุ่มชมรมรักบ้านเกิด (สุธรรม ชยันต์เกียรติ โกแอ็ด) ร่วมมือกันฟื้นฟูประเพณี แห่นางดานขึ้น เนื่องจากเป็นประเพณีที่มีความเก่าแก่ ที่ควรศึกษาและมีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ ทางภาครัฐสมทบทุนประเพณีแห่นางดานซึ่งกระทำกัน ในช่วงเดือนยี่ มาเป็นประเพณีส่วนหนึ่งของงาน เทศกาลมหาสงกรานต์เมืองนคร เพื่อให้งานมีความ ยิ่งใหญ่และน่าสนใจมากขึ้น รวมไปถึงปัจจุบันคนที่นับถือศาสนาพราหมณ์ในนครศรีธรรมราชไม่ค่อยมี ด้วยเหตุนี้จึงมีการรื้อฟื้น ดังที่ ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ กล่าวว่า

“ประเพณีดังกล่าวจึงย้อนกลับให้เห็นว่า เมื่อก่อนนครฯ ที่นับถือศาสนาพราหมณ์ทำอะไร กันบ้าง และก็มีพิธีศักดิ์สิทธิ์ที่เห็นว่าเป็นประเพณี สำคัญ แห่นางดานปกติจัดขึ้นในเดือนยี่ เป็นพิธีที่ กระทำระหว่างกษัตริย์และพราหมณ์เมื่อก่อน นครฯ มีเจ้าเมืองปกครองตนเอง แต่ในยุคนี้ขึ้นกับกรุงเทพฯ ไม่มีเจ้าเมืองจึงเลิกจัด แต่เปลี่ยนมาจัดเดือนอ้าย เพราะเนื้อหาสาระมีการเล่นน้ำ จึงหากนำมาใส่ เป็นกิจกรรมหนึ่งในวันสงกรานต์ น่าจะเข้ากันได้ ” (ศิริบุญญา มงคลวัฒน์, 2549)

และยังแสดงความรู้สึกภูมิใจในพิธีแห่นางดาน ที่มีเพียงแห่งเดียวในประเทศไทยว่า “ประเพณีนี้ ถือเป็นแห่งเดียวในประเทศไทย เปรียบเสมือนคน ที่มีพระเครื่องสำคัญอยู่องค์หนึ่ง ซึ่งหายากมาก คนที่จะมีติดคอ หรือบูชาที่บ้านในฐานะสถาบัน การศึกษาซึ่งทำให้ท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจ รัก และผูกพันจังหวัดที่อาศัยอยู่ เมื่อผูกพันจะทำอะไร ก็ง่ายขึ้น เช่น ร่วมกันพัฒนาบ้านเมือง ถ้ามีใจ ผูกพัน พุดไม่กี่ประโยคก็ตื่นตัวได้ จึงหวังให้เกิด

ความภาคภูมิใจในการแสดงอัตลักษณ์บ้านเมืองใน โลกาภิวัดณ์เหมือนกันเกือบทั่วโลก แต่ความเป็น ท้องถิ่นจะได้รับการใส่ใจมากขึ้น ถ้าเรารักษา อัตลักษณ์ของเราได้ เพราะนครฯ เป็นเมือง ประวัติศาสตร์ มีอัตลักษณ์แตกต่างจังหวัดอื่น คนนครฯ จึงรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นเมือง ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เมื่อหยิบเรื่องนี้ ขึ้นมาพูด จึงมีความพอใจรับฟัง และขานรับเป็น อย่างดี” (ศิริบุญญา มงคลวัฒน์, 2549)

รวมไปถึงภาคชุมชนกลุ่มชมรมรักบ้านเกิด (สุธรรม ชยันต์เกียรติ โกแอ็ด) ที่กล่าวถึงประเพณี แห่นางดาน ว่า “การจัดงานมหาสงกรานต์ ของ เมืองนครศรีธรรมราช เพิ่งเริ่มมาไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงาน นครศรีธรรมราชและเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ได้ระดมผู้รู้หลายท่าน เข้ามาช่วยคิดรูปแบบงาน ใหม่ ให้มีรูปแบบที่แตกต่างจากสงกรานต์เชียงใหม่ ซึ่งกลายเป็นสัญลักษณ์ของประเทศไปแล้ว ถ้าวัน สงกรานต์ต้องเชียงใหม่ กรุงเทพฯ ดังนั้นงาน มหาสงกรานต์ของนครศรีธรรมราชจึงได้ระดม กิจกรรมใหญ่ๆของเมืองที่พอรวมเข้ามายุ่งกันได้ ในรูปแบบงานมหาสงกรานต์แห่นางดานเมือง นครศรีธรรมราช ซึ่งนำเอากิจกรรม อย่างเช่น พิธีเชิญน้ำศักดิ์สิทธิ์ จาก 6 แหล่ง มาทำเป็นน้ำ พุทธรณนต์ (แต่เดิมพิธีนี้คือ การถือน้ำพิพัฒน์สัตยา ของเหล่าข้าราชการทั้งหลาย) พิธีพุทธาภิเษกน้ำ ศักดิ์สิทธิ์ พิธีบวงสรวงพระเจ้าศรีธรรมโศกราช พิธี สรงน้ำพระพุทธรูปสำคัญด้วยน้ำศักดิ์สิทธิ์ กิจกรรมที่ กล่าวมานั้นเกี่ยวข้องกับการผลิตเปลี่ยนเทพเทวดา เปลี่ยนราศี เปลี่ยนฤดูกาล มีน้ำเข้ามาเกี่ยวข้อง มารวมในเทศกาลมหาสงกรานต์ ซึ่งดูจะพอไปได้ ในแง่การตลาดเพื่อการท่องเที่ยวแน่นอน” (สุธรรม ชยันต์เกียรติ, 2555, น. 29-32)

พราหมณ์ในประเพณีแห่นางดาน

ซึ่งสอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่คนในสังคมหลายกลุ่มเริ่มหันกลับมาให้ความสำคัญกับคำว่า “เก่า” ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องกับอดีต อดีตในเชิงประวัติศาสตร์ที่มีความยาวนานเนื่องจากโลกาภิวัตน์ทำให้เข้าถึงวัฒนธรรมจากที่อื่นได้ง่ายขึ้น

ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา โลกเผชิญปัญหาด้านการเมือง เศรษฐกิจและภัยพิบัติทางธรรมชาติเป็นอย่างมาก แต่ความเป็นโลกาภิวัตน์ยังคงส่งเสริมให้มนุษย์เดินทางท่องเที่ยวทั่วโลกในอัตรา การเติบโตที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งองค์การ การท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ได้ยืนยันว่าการท่องเที่ยว ยังคงเติบโตต่อไปและคาดการณ์ว่า ใน พ.ศ. 2563 หรือ ค.ศ. 2020 จะมีการเดินทางทั่วโลกจำนวน 1.56 พันล้านครั้ง การเดินทางจำนวนมหาศาลนี้ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมข้ามชาติทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และโลก และวัฒนธรรมจะเป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

การเดินทางจำนวนมหาศาลนี้ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมข้ามชาติทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และโลก และวัฒนธรรมจะเป็นสิ่งดึงดูดใจ

ที่สำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกในขณะเดียวกัน วัฒนธรรมของแต่ละประเทศจะมีการเคลื่อนไหวไปยังประเทศอื่นโดยผ่านการประชุมหรือสัมมนา การจัดงานแสดงสินค้า อาหาร ดนตรี ภาพยนตร์ และสื่อโฆษณาต่าง ๆ ซึ่งยังทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังพื้นที่ที่มี วัฒนธรรมที่แตกต่างจากตนเพื่อเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าสถาปัตยกรรม ศิลปะ ประเพณี เทศกาล วิถีชีวิตของคนในพื้นที่อื่นซึ่งเรียกอีกนัยหนึ่งว่า “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม”

คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” กำหนดขึ้นมาอย่างชัดเจนในการประชุมสภาการโบราณสถานระหว่าง ประเทศ (International Council on Monuments and Sites: ICOMOS) ที่เมืองออกซ์ฟอร์ดใน พ.ศ. 2512 หรือ ค.ศ. 1969 (Moulin: 1989, cited in Koster, 1996: 231) ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมานักวิชาการได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้อย่างหลากหลายอย่างไรก็ตามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่าง ๆ ล้วนมีจุดมุ่งเน้นในทำนองเดียวกัน คือ “เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับ แรงคลาใจหรือสิ่งกระตุ้นให้เดินทางไปยังจุดหมาย ปลายทางเพื่อสังเกตเรียนรู้ มีประสบการณ์ร่วม และตระหนักคุณค่าวัฒนธรรมของชุมชนในจุดหมาย ปลายทางนั้นซึ่งครอบคลุมถึงงานสร้างสรรค์ ประเพณี ขนบธรรมเนียม และกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนจุดหมาย ปลายทาง ทั้งนี้นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนต้อง เคารพ เรียนรู้ และเข้าใจวัฒนธรรมของกันและกัน เพื่อให้เกิดมิตรภาพและสันติภาพระหว่างชุมชนอย่าง ยั่งยืน (นุชนารถ รัตนสูงส์ชัย, 2554, น. 31-50)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงอยู่ในฐานะ การเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่ไม่เพียงแต่นำไปสู่ การสร้างมาตรฐานทางระสนิยมและมาตรฐาน ประสบการณ์จากการร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว

เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบนี้ เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในระดับใดเท่านั้น หากแต่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังนำไปสู่การ “สร้าง” หรือ “รื้อฟื้น” วัฒนธรรมเพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวท่ามกลางกระแสทุนนิยมอีกด้วย เช่นการรื้อฟื้นเครื่องแต่งกายและประเพณีท้องถิ่นซึ่งลดสถานะลงเหลือเพียงการเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวตลอดจนความพยายามสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) เพื่อนำเสนอนักท่องเที่ยว

อย่างไรก็ดี การสร้างหรือรื้อฟื้นวัฒนธรรมเพื่อเป็นสินค้าในรูปการท่องเที่ยวซึ่งจัดอยู่ในกระบวนการลดทอนความเป็นมนุษย์ หรือลดทอนความหมายที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันยังมีสภาวะความย้อนแย้งควบคู่กันไปด้วยเห็นได้จากกรณีที่เจ้าของวัฒนธรรมซึ่งถูกกำหนดให้เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว แต่อาจนับเป็นโอกาสการสร้างงานและการสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานประโยชน์ในการแบ่งงานกันทำ รวมถึงการเป็นฐานผลิต อันเป็นการเปิดพื้นที่ทางการค้าทั้งในระดับท้องถิ่นภูมิภาคและระดับโลก เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวทั้งภายในและระหว่างประเทศเยี่ยมชม (บุญยสฤงฆ์ อเนกสุข, 2559 , น. 53)

สำหรับปัจจัยในการริเริ่มประเพณีแห่งงานด้านคำตอบที่ชัดเจนคือ เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมไม่เพียงแต่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะกลายเป็นผลผลิตของกระบวนการทำวัฒนธรรมให้เป็นสินค้าเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวพันถึงการประดิษฐ์สร้างวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยวอีกด้วย งานของฮัลล ฮอบส์บอว์มและเทอเรนซ์ เรนเจอร์ ที่ชื่อว่า The invention of Tradition (การประดิษฐ์ประเพณี) ได้แสดงให้เห็นว่าการประดิษฐ์สร้างวัฒนธรรมเป็นการกำหนดภาคปฏิบัติทางวัฒนธรรม เช่น การสร้างพิธีกรรมหรือสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ทำให้สังคมยอมรับพร้อมกับสอดแทรกค่านิยมหรือบรรทัดฐาน

ของพฤติกรรมบางอย่าง เพื่อรับใช้บริบทของสังคมในช่วงเวลาหนึ่งผ่านการอ้างอิงหรือการเชื่อมโยงว่าพิธีกรรมที่เกิดขึ้นสืบทอดและต่อเนื่องกับอดีตหรือประวัติศาสตร์ โดยนัยนี้การสร้างวัฒนธรรมหรือที่ฮอบส์บอว์ม เรียกว่า การประดิษฐ์ประเพณี จึงอยู่ในความหมายของการนำเอาอดีตมารับใช้ปัจจุบันในรูปของวัฒนธรรมและประเพณีที่คิดขึ้นใหม่ (บุญยสฤงฆ์ อเนกสุข, 2559, น. 53 - 54)

ประเพณีแห่งงานด้านก็เช่นกันที่มีการอ้างอิงกับอดีตในเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งความต่อเนื่องที่ประเพณีประดิษฐ์อ้างถึงนั้นเป็นสิ่งที่สมมติขึ้นอย่างยาวนานใหญ่ทั้งนี้เพราะประเพณีประดิษฐ์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ใหม่ ๆ แต่อาจจะใช้รูปแบบอ้างอิงกับสถานการณ์เก่า หรืออาจจะสร้างอดีตของมันขึ้นมาเอง ประเพณีนี้มักจะถูกนำเสนอในลักษณะที่มีความคงที่ไม่แปรเปลี่ยน ซึ่งเป็นลักษณะที่ตรงข้ามกับความเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมของโลกสมัยใหม่ ที่เกิดอย่างสม่ำเสมอ

ประเพณีแห่งงานด้านได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบโดยยังคงรูปแบบพิธีกรรมเดิมไว้ เพิ่มเติมความน่าสนใจด้วยการนำเอาแสงสีเสียงเพื่อให้เกิดความประทับใจและให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้นและปรับเปลี่ยนการจัดประเพณีในช่วงเดือนมกราคมกลายมาเป็นเดือนเมษายนรวมไปถึงการจัดกิจกรรมเพิ่มเติมที่ไม่เหมือนอดีตที่ผ่านมา สุจิตต์วงศ์เทศ เรียกว่าเป็นการขายของปลอมมากกว่าขายอดีต ดังนั้นการนำเสนอความเก่าแก่ของประเพณีทั้งที่ในความจริงเพิ่งเกิดขึ้นจึงกลายเป็นการปลุกฝังค่านิยมทางสุนทรีย์ะ ในการจัดการแสดงที่ถูกทำให้เชื่อว่าเก่าแก่เพื่อรับใช้การท่องเที่ยวผ่านการสร้างวัฒนธรรมนั่นเองไม่เพียงแต่การสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาโดยการการเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์หรืออดีตของสังคมเท่านั้น ฮอบส์บอว์ม ชี้ให้เห็นการสร้าง

วัฒนธรรมหรือปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมยังเกิดขึ้นได้จากการที่วัฒนธรรมเดิมไร้ประสิทธิภาพและขาดคุณสมบัติที่จะปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมในขณะนั้น ดังนั้นการสร้างวัฒนธรรมเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยที่การอ้างอิงถึงอดีตหรือประวัติศาสตร์ของวัฒนธรรมเป็นการตีความใหม่ ต่อเติม หรือปรุงแต่งขึ้นใหม่เพื่อรับใช้บริบททางสังคมในปัจจุบัน (คาริน อินทร์หมื่น, 2545, น. 198-202.)

ดังนั้นการสร้างวัฒนธรรมจึงไม่ใช่เพียงการรื้อฟื้นวัฒนธรรมหรือสร้างวัฒนธรรมที่ตอบสนองบริบททางสังคมโดยเฉพาะสังคมใหม่เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้างวัฒนธรรมเพื่อการต่อรองหรือสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจของสังคมผ่านวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน ดังนั้นการสร้างวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยวจึงไม่ใช่ความพยายามเชื่อมโยงวัฒนธรรมเพื่อให้รับใช้นักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่นเท่านั้น หากแต่ยังหมายถึง การสร้างความสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวในฐานะการมีตัวตนผ่านการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เจ้าของบ้าน (Host) มีต่อผู้มาเยือน (Guest) อีกด้วย (บุญยสฤณี อเนกสุข, 2559)

การมีส่วนร่วมของภาครัฐและชุมชนในการส่งเสริมประเพณีแหล่งงานเพื่อการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่นิยมและเติบโตอย่างรวดเร็ว ประกอบกับอิทธิพลของโลกาภิวัตน์มีผลให้นักท่องเที่ยวนานาชาติมีค่านิยมและพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปคือ ต้องการเรียนรู้ความดั้งเดิม (Indigenouse) หรือความเป็นของแท้ (Authenticity) ของชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น ประเทศต่าง ๆ ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาจึงใช้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นกลไกสำคัญหนึ่งในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเกี่ยวพันกับชุมชนนั้นสืบเนื่องจากธรรมชาติของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะชนชั้นกลางซึ่งต้องการค้นหาความเป็นของแท้หรือมีความดั้งเดิม (Authenticity) ทางวัฒนธรรมที่รู้สึกว่าได้ขาดหายไปเนื่องจากต้องอาศัยอยู่แต่ในตัวเมือง โดยเฉพาะการโยกย้ายหนีความตึงเครียดทางการเมือง การแสวงหาวัฒนธรรม เป็นต้น ดังนั้นนักท่องเที่ยวจึงอยากพบเห็นสิ่งที่เป็นภาพแทนจินตนาการของอดีตและความจริงแท้ดั้งเดิมที่ขาดหายไป เช่น ชนบท ประวัติศาสตร์ หรือชาติพันธุ์ ฯลฯ ซึ่งยังคงอยู่ในชุมชน แม้ว่าจะเป็นเพียงเศษเสี้ยวหนึ่งก็ตาม และเมื่อมีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจต่อชุมชนเพิ่มขึ้น การเกิดกระบวนการพัฒนาและจัดการชุมชนซึ่งเน้นกระบวนการทำการท่องเที่ยวให้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ผ่านการประดิษฐ์สร้างวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่ไม่ใช่การตอบสนองต่อคนในชุมชนโดยจึงเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

นโยบายของรัฐบาลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) สนับสนุนในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งในส่วนของกิจกรรมประเพณีตลอดจนวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ และมีแนวทางการพัฒนาชุมชน คือรักษาอัตลักษณ์และสร้างคุณค่าทรัพยากรเพื่อกระจายรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรมควบคู่กับการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน และการสร้างเอกลักษณ์เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเมืองอย่างมีคุณค่าทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, 2559)

สำหรับประเพณีแหล่งงานต้องยอมรับว่าการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่มาจากฝ่ายของภาครัฐเริ่มตั้งแต่

การรื้อฟื้นประเพณี เราจะเห็นบทบาทของชุมชน มีอยู่น้อยมากถึงน้อยที่สุด อันเนื่องจากหน่วยงานของรัฐและชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทที่ไม่สมดุลในการวางแผน การบริหารงาน และการตลาดทั้งนี้ เพราะแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากได้รับการพัฒนาไปตามนโยบายของรัฐ ซึ่งหน่วยงานส่วนกลางของภาครัฐมักมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย วางแผนงาน และดำเนินงาน ในขณะที่ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนร่วมน้อยมาก จึงทำให้ไม่เข้าใจแผนและวิธีการพัฒนาพื้นที่ของตน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหากลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีคุณภาพ เพราะขาดการจัดการที่เหมาะสมกับสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (พงศสินธุ์ เสนพงศ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 14 เมษายน 2561)

หลังจาก พ.ศ. 2557 ทางภาครัฐเห็นถึงความสำคัญของชุมชนจึงดึงชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยทำให้เกิด การมีส่วนร่วมอย่างสมดุลระหว่าง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ เพื่อความยั่งยืน ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มต้องครอบคลุมเรื่องการวางแผนและการกำหนดเครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน

แม้ในช่วงแรกจะไม่ปรากฏถึงรูปแบบและ กิจกรรมที่มีชุมชนเข้าร่วมด้วย แต่หลังจากที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทำให้มีกิจกรรมของชุมชนมากขึ้น อย่างเช่น สถานที่และกิจกรรมภายในงาน ประเพณีแห่งนางดานของจังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อมีการรื้อฟื้นประเพณีแห่งนางดานใช้สถานที่จัดงานบริเวณหอพระอิศวรโดยบริเวณนั้นเป็นชุมชนพราหมณ์เก่าตั้งแต่ พ.ศ. 2544 จัดต่อเนื่องจนกระทั่ง พ.ศ. 2557 จึงได้ย้ายไปจัดบริเวณสวนสาธารณะศรีธรรมมาโคกราชแทนเนื่องจากหอพระอิศวรอยู่ในระหว่างการบูรณะโดยกรมศิลปากร และบริเวณดังกล่าวค่อนข้างมีพื้นที่จำกัด เพื่อสามารถรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมากได้ เมื่อเมษายน พ.ศ. 2561 ที่ผ่านมา ประเพณีแห่งนางดาน นครศรีธรรมราช จัดขึ้นตั้งแต่ วันที่ 11- 14 เมษายน โดยมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

โดยใน วันที่ 14 เมษายนของทุกปีจะมีการประกอบพิธีกรรม เริ่มด้วยการบวงสรวงพระอิศวรที่บริเวณฐานพระสยาม ตลาดท่าชี จากนั้นขบวนแห่งนางดานได้เคลื่อนไปประกอบพิธีที่ สวนสาธารณะศรีธรรมมาโคกราช ทุกปีที่ผ่านมาจะมี “ตริยัมปวาย” และ “ไล่ชิงช้า” ที่เสาชิงช้า หอพระอิศวร แต่ในปัจจุบันการไล่ชิงช้าทางหน่วยงานทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง มีการ

วันที่	กิจกรรม
11 เมษายน	พิธีถวายนครศรีธรรมราชสักการะ พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช ผู้สร้างเมืองนครศรีธรรมราช ณ สวนสาธารณะศรีธรรมมาโคกราช
12 เมษายน	พิธีบวงสรวงเทวาภิเษกน้ำศักดิ์สิทธิ์ 6 แห่ง ณ สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช
13 เมษายน	วันสงกรานต์ มีการสรงน้ำพระพุทธรูปทองคำ เพื่อความเป็นสิริมงคล ณ สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช
14 เมษายน	พิธีแห่งนางดาน การชมการแสดง แสง สี เสียง สื่อผสม อลังการนางดาน ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช

จำลองเสาชิงช้าบริเวณสวนสาธารณะศรีธรรมมาโคกราช และเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ได้จัดให้มีการแสดง แสง สี เสียง สื่อผสม อลังการนางดาน ตำนานเมือง นครฯ ณ สวนศรีธรรมมาโคกราช ซึ่งได้รับความสนใจ จากนักท่องเที่ยวจำนวนมาก รวมไปถึงชุมชนได้นำ เอาสินค้ามาวางจำหน่ายสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน อีกด้วย จากสถิติ พบว่ารายได้จากการท่องเที่ยว ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ในพ.ศ. 2559 เป็น จำนวน 14,465.2 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2557 จำนวน 11,876.7 ล้านบาทรวมถึงจำนวนนักท่องเที่ยว ในพ.ศ. 2557 ชาวไทย 2,272,130 คน และชาว ต่างประเทศ 41,559 คน ซึ่งในพ.ศ. 2559 เพิ่มขึ้นเป็น จำนวนชาวไทย 2,566,054 คน และชาวต่างประเทศ 45,787 คนคิดเป็น 7.07 % ของภาคใต้มากเป็น อันดับ 5 ของภาคใต้ (สำนักงานสถิติจังหวัด นครศรีธรรมราช, 2560) ซึ่งจากการสนับสนุนของ รัฐบาลท้องถิ่น (Local government support) ก็มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาและส่งเสริม การท่องเที่ยว ทั้งนี้การพัฒนาจะประสบความสำเร็จ ได้หน่วยงานต้องให้ความช่วยเหลืออุตสาหกรรม การท่องเที่ยวของท้องถิ่น ในทางตรงกันข้าม การท่องเที่ยวจะประสบความสำเร็จน้อยถ้าหาก ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานดังกล่าว การ สนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนา การท่องเที่ยวมีหลากหลายทำให้การท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรมจึงเป็นผลิตภัณฑ์ในการสร้างรายได้ ให้กับประเทศ

นอกจากภาครัฐและรัฐบาลท้องถิ่นที่จะมีส่วน ร่วมแล้ว การให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม โดย เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่น ได้มีการปรึกษาหารือ ในด้านการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ไขปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ นอกจาก จะสร้างผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ชุมชนและสิ่ง แวดล้อมโดยรวมเท่านั้น แต่ยังช่วยยกระดับ คุณภาพและประสบการณ์การท่องเที่ยวของท้องถิ่นในทุกกระดับ การมีส่วนร่วมของชุมชนในประเพณี แห่ นางดานมีปรากฏบางส่วน เช่น 1. ด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวได้กระตุ้นให้ชุมชนเกิดการสร้างงาน คือชุมชนได้นำเอาผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมชุมชน และการออกร้านอาหารพื้นถิ่นที่มีชื่อเสียงของ ชุมชน ทำให้มีการกระจายรายได้เกิดกับคนใน ชุมชนส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนพัฒนา 2. ด้าน สังคม- วัฒนธรรม ภาคชุมชน กลุ่มชมรมรักบ้านเกิด เข้าไปมีส่วนร่วมและรับรู้ในการฟื้นฟูประเพณีแห่ นางดาน เพื่อจะดำรงความเป็นเอกลักษณ์ของ ประเพณีไว้ ให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ

อาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ช่วยให้เกิด ความสามัคคีและความเข้าใจระหว่างกันของคนใน ชุมชน ขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ไม่เพียงแต่จะช่วยเพิ่มศักยภาพชุมชนในการจัดการ ตนเองเท่านั้น หากแต่ยังส่งผลต่อการรื้อฟื้น หรืออนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมให้ยังคงอยู่ ภายในชุมชน เห็นได้จากการรื้อฟื้นประเพณีชุมชน โดยพัฒนาสู่การเป็นกิจกรรมที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยว มาเที่ยวชม เป็นต้น (บุญยสฤงฆ์ อเนกสุข, 2559, น. 187) ■

เชิงอรรถ

¹ เดือนยี่ คือ เดือนที่มีจำนวนคู่ เดือนยี่ (2) เดือน 4 เดือน 6 เดือน 8 เดือน 10 เดือน 12 ในพระราชพิธี 12 เดือน ที่พระราชนิพนธ์โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ระบุถึงช่วงเวลาในการจัดพระราชพิธีตรียัมปวายไว้ว่า แต่เดิมแล้วจัดในช่วงเดือนอ้าย ต่อมาได้เปลี่ยนมาจัดเป็นเดือนยี่ ซึ่งตรงกับช่วงที่มีการเปลี่ยนราศีในช่วงฤดูหนาวพอดีตั้งนั้นแล้ว แต่เดิมในยุคโบราณพิธีกรรมไล่ชิงช้า และ พิธีแห่นางกระดานได้จัดขึ้นในช่วงฤดูหนาวซึ่งเป็นช่วงเวลาเดือน 12 ถึง เดือนยี่ ไม่ได้จัดขึ้นในช่วงเดือนห้า ที่เป็นช่วงหน้าร้อน ดังที่มีการจัดขึ้นมาในช่วงสงกรานต์ของเมืองนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน ซึ่งการจัดพิธีกรรมการแห่นางดานและจำลอง แสง สี เสียง ในพิธีไล่ชิงช้านั้น ถ้าหากยึดถือตามคติพิธีกรรมพราหมณ์ ที่มีบันทึกมาแต่โบราณแล้ว ถือเป็นการจัดงานที่มีช่วงเวลาการจัดคลาดเคลื่อนจากฤดูที่ประกอบพิธีกรรมจริง

เอกสารอ้างอิง

- Koster, Emlyn H. (1996). Science Culture and Cultural Tourism. In M. Robinson, Nigel Evans & P.Callaghan (Eds.). *Tourism and Cultural Change: Tourism and Culture towards the 21st Century* (pp. 227-238). Sunderland: The Center for Travel and Tourism and Business Education.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2560). **พระราชพิธีสิบสองเดือน**. ไทยควอลิตี้บุ๊คส์: กรุงเทพฯ.
- ดาร์วิน อินทร์เหมื่อน. (2545). แนวคิดเรื่องการประดิษฐ์ประเพณีและข้อวิจารณ์. **สังคมวิทยามานุษยวิทยา**, 21 (1), 198-202.
- ดาหวัน สะเมื้อะ. (2557). **พราหมณ์เมืองนครศรีธรรมราช สมัยพระเจ้าจันทรภาณุศรีธรรมโศกราช-พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (พ.ศ. 1802 -2352)**. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- นุชนารถ รัตนสูงส์ชัย. (2554). กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. **มนุษยศาสตร์**, 18 (1), 31 -50.
- บุญยสฤฎ์ อเนกสุข. (2559). ยล เยี่ยม เยือน เหยา: **แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม**. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประพิศ พงศ์มาศ. (2555). พระราชพิธีตรียัมปวาย-ตรีปวาย (พิธีไล่ชิงช้า). **ศิลปากร**, 55 (3), 102-109.
- ปรีชา นุ่นสุข. (สิงหาคม, 2531). พัฒนาการของศาสนาพราหมณ์ในนครศรีธรรมราช. ในวิทยาลัยครุ นครศรีธรรมราช, กรมศิลปากร, รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ 4. โรงแรม ไทยโฮเต็ล, นครศรีธรรมราช.
- พรพรม ชลารัตน์. (2544). **อภิปรัชญาในความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์ในนครศรีธรรมราช**. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ลดาวัลย์ ชัยชาติ. (2 เมษายน 2561). ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช [การสื่อสารระหว่างบุคคล].

- พงศ์สินธุ์ เสนพงศ์. (2 เมษายน 2561). รองนายกเทศมนตรีนครนครศรีธรรมราช. [การสื่อสารระหว่างบุคคล]. _____ . (14 เมษายน 2561). รองนายกเทศมนตรีนครนครศรีธรรมราช. [การสื่อสารระหว่างบุคคล].
- ภฤศสร ฤทธิมนตรี. (2551). **การวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครศรีธรรมราช**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- มานะ ช่างชู. (2548). **ตัวตนและการดำรงความเป็นพราหมณ์นครศรีธรรมราช**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, นครศรีธรรมราช.
- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. (2555). **การท่องเที่ยวไทยจากนโยบายสู่รากหญ้า** (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสองพ.ศ. 2560-2564**. สืบค้นจาก http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422.
- สำนักงานสถิติ จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2560). รายงานสถิติจังหวัด สำนักงานสถิติจังหวัดนครศรีธรรมราช. สืบค้นจาก http://nksitham.nso.go.th/images/report_pdf/statreport2560.pdf.
- สุธรรม ชยันต์เกียรติ. (2555). **เล่าเรื่องเมืองลิกอร์**. นครศรีธรรมราช.
- ศิริกัญญา มงคลวัฒน์. (12 เมษายน 2549). **แห่งแดน-ไล่ชิงช้า เมืองคอน ต้อนรับการมาเยือนของเทพแห่งพราหมณ์**. ผู้จัดการออนไลน์. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/live/detail/9490000048726>.